

Kanatlı At Takımyıldızı

Gökyüzünde yolumuzu bulurken, bazı işaretçi yıldızlardan ve takımyıldızlardan yararlanırız. Bunlardan biri de Pegasus'un (Kanatlı At Takımyıldızı) gövdesini oluşturan Büyük Kare'dir. Takımyıldız genellikle bu kareyle tanınır. Büyük Kare'yi oluşturan yıldızlar aslında pek de parlak değildir. Ancak, hem birbirlerine yakın parlaklıklarda olmaları, hem de bölgedeki öteki yıldızların daha sönük oluşları, bu kareyi belirgin kılar.

Büyük Kare'yi oluşturan dört yıldızdan birisi Kanatlı At Takımyıldızına ait değildir. Alferatz adlı bu yıldız Andromeda Takımyıldızı'nın sınırları içindedir. Aslında, daha doğrusu, iki takımyıldız bu yıldızı paylaşmaktadır. Bu nedenle, Pegasus'u incelerken bu yıldız da ele alacağız.

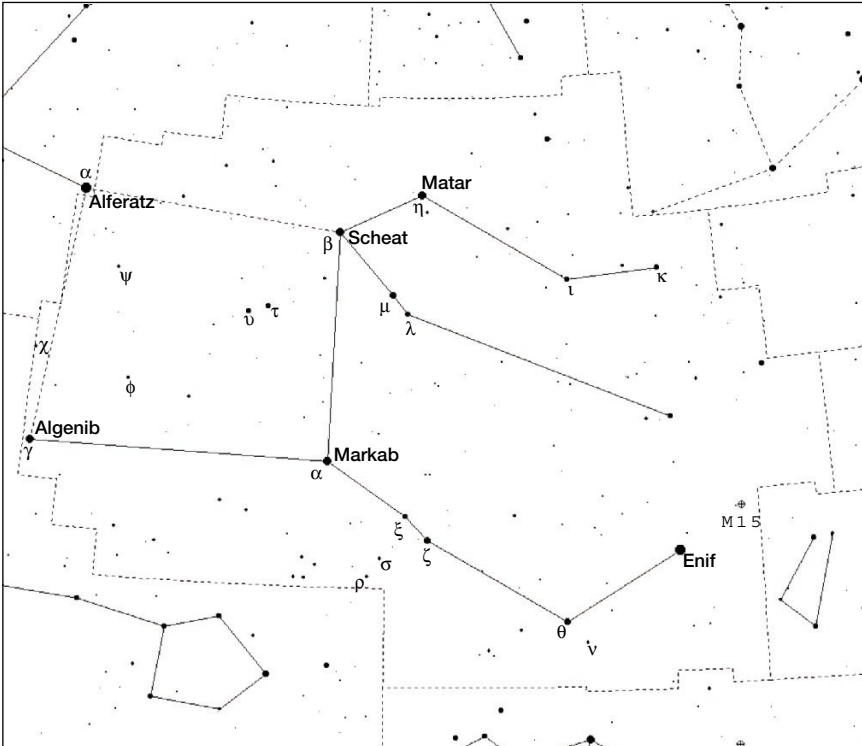
Karenin en parlak üyesi Alferatz'ın adı Arapça'dan gelmez. Bu yıldız, aynı zamanda Andromeda'nın

en parlak yıldızdır ve bu nedenle de Alfa (α) Andromeda olarak da bilinir. α Andromeda, 2,1 kadirlik parlaklığıyla Kutupyıldızı'na yakın parlaklıkta bir yıldızdır. Karenin öteki yıldızları biraz daha sönüktür. α Kanatlı At 2,8, Gama (γ) Kanatlı At 2,5 kadir parlaklıkta; bir değişen yıldız olan Beta (β) Kanatlı At'ın parlaklığıysa 2,3 ile 2,8 kadirler arasında değişir.

Karedeki en ilginç yıldız Beta (β) Kanatlı At'tır. Bu yıldız, yaklaşık 250 milyon km çaplı bir kırmızı devdir. Bu yıldızın kütlesi, Güneş'ininkin dokuz katıdır. Ancak, çapı onunkinin yaklaşık 100 katıdır. Bu, kırmızı devlerin bir özelliğidir. Yaşamının sonuna gelen yıldız, genişler ve buna bağlı olarak da dış katmanları soğur. Beta Pegasi, onun kadar parlak olmasa da Avcı'daki kırmızı dev Betelgeuse'a benzer. Parlaklığının değişim periyodu yaklaşık 40 gündür.

Büyük Kare, gökyüzünde genişçe bir alan kaplamasına karşın, içerisinde çıplak gözle görülebilen çok az sayıda yıldız vardır. Aslında, buradaki çıplak gözle görülen yıldızların sayısıyla, o gece gökyüzünün gözlem için ne derece uygun olduğunu anlayabiliriz. Karenin içerisinde en azından bir düzine yıldız görülebiliyorsa, gökyüzü gözlem için oldukça iyi denebilir.

Kanatlı At Takımyıldızı, yıldızlar bakımından olduğu gibi, derin gökyüzü cisimleri bakımından da fakirdir. Ancak, yine de ünlü bir gök cismini barındırır. Bu gök cismini M15'dir. Bir küresel yıldız kümesi olan M15, Kanatlı At'ın burnunu oluşturan Epsilon Kanatlı At'ın kuzeybatısında yer alır. Yani, küme atın tam burnunun ucunda denebilir. Ortalama 6,4 kadir parlaklıktaki M15, temiz gökyüzü koşullarında çıplak gözle de görülebilir. Bu küme, sonbaharın en çok gözlenen gök cisimlerinden biridir. Kümenin, gökyüzünde, dürbünle bulunması ve görülmesi çok kolaydır. M15, içerisinde bir gezegenimsi bulutsu olduğu bilinen tek küresel yıldız kümesidir. Doğal olarak, bu gezegenimsi bulutsuyu bir dürbünle görmek olası değildir.

Temel Gökbilim Semineri

Amatör Astronomlar Derneği (AMAD) 16-17 Ekim'de temel gökbilim konularını içeren bir seminer düzenliyor. Seminer konuları arasında, Gökbilimin Tanımı, Gök cisimleri, Evren'de Yaşam ve Türkiye'de Gökbilim Çalışmaları gibi konular yer alıyor.

Şenlik programı kapsamında, bir gece gökyüzü gözlemi yapılacak. AMAD'ın bu etkinlik için belirlediği katılım ücreti 20 milyon TL. Ayrıntılı bilgi, aşağıdaki telefon veya e-posta adresinden alınabilir.

Tel: (312) 479 53 89

(542) 342 39 92

e-posta: emkes@superonline.com

Ayın Gök Olayları

Sonbaharın ortalarına geldiğimiz Ekim ayında, gökyüzünün desenini artık sonbahar takımyıldızlarıyla birlikte kış takımyıldızları da süslemeye başlıyor. Bu takımyıldızlar arasında, Arabacı, Boğa, Avcı ve İkizler yer alıyor. Hava yeni karardığında, yaz takımyıldızları hâlâ gözlenebilirken, gece yarısından sonra kış takımyıldızları doğu ufkundan yükseliyor.

Ekim ayının başında, Güneş battıktan sonra Merkür ve Mars batı-güneybatı ufku üzerinde yer alıyorlar. Merkür, ayın başında gözlem için pek de iyi konumda olmasa da Güneş battıktan sonra kısa bir süre gözlenebilecek. Merkür, 24 Ekim'de en büyük uzanımında olacak. Ancak, yine de ufka çok yakın konumda yer al-

15 Ekim 1999 Saat 22⁰⁰'de gökyüzünün genel görünüşü

ğı için bir dürbün yardımıyla daha kolay bulunabilir.

Ay başında, Akrep Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı Antares'in

yaklaşık 10° sol üstünde yer alan Mars, artık erkenden batıyor. Gezegen, hava karardıktan sonra yaklaşık üç saat süresince gözlenebiliyor. Mars 4 Ekim'de 3,3 kadir parlaklıktaki Teta (Ø) Yılandıcı yıldızıyla 2 dakika kadar yakınlaşacak, Gezegeni ve yıldızı ayırt edebilmek için bir dürbüne gereksinim duyacağız.

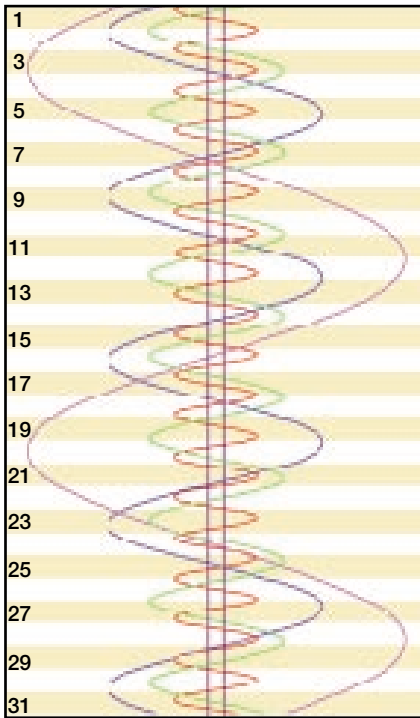
Jüpiter ve ardından da Satürn, Güneş'in batmasıyla birlikte doğu ufkundan yükseliyor. Her iki gezegen de gözlem için çok iyi konumdalar. Bu iki görkemli gezegeni gece boyunca gözlemek mümkün.

Gökyüzündeki en parlak gezegen Venüs, sabah gökyüzünde parlıyor. Gezegen'in Güneş'e olan uzanımı oldukça büyük. Gezegen, Güneş'ten yaklaşık üç buçuk saat önce doğuyor.

Ay, 2 Ekim'de sondördün, 9 Ekim'de yeniay, 17 Ekim'de ilkdördün ve 24 Ekim'de dolunay evresinde olacak.

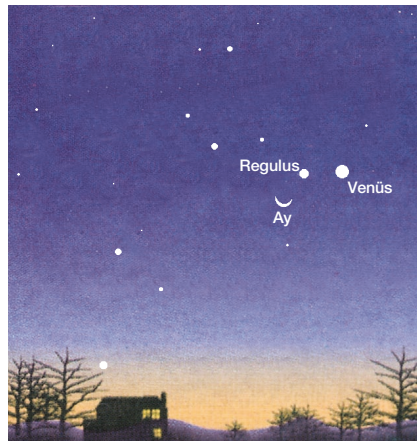
Alp Akoğlu

Gökbilim tartışma listemize üye olmak için: majordomo@biltek.tubitak.gov.tr adresine, "subscribe gokbilim" yazan bir ileti gönderebilirsiniz.

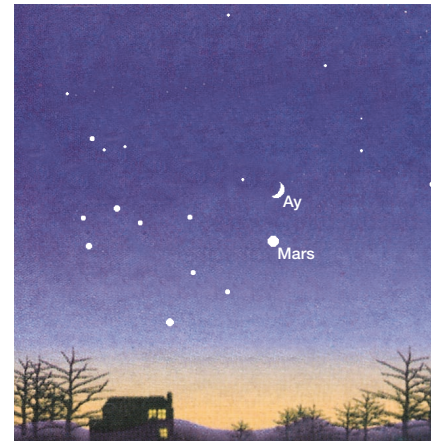

— Io — Europa — Ganymede — Callisto

Ekim ayında Jüpiter'in uyduları: Jüpiter'in "Galileo Uyduları" olarak adlandırılan dört büyük uydusu, bir dürbün yardımıyla bile gözlenebilmektedir. Yandaki çizim, ay boyunca, bu uyduların konumlarını göstermektedir. Bu çizelgenin üzerine, (gözleminizi yapacağınız günün ve yaklaşık olarak saatin üzerine) boydan boya bir çizgi çizerek, uyduların o andaki konumlarını bulabilirsiniz.

6 Ekim sabahı Ay, Venüs ve Regulus

15 Ekim akşamı Ay ve Mars Yay Takımyıldızı'nda